Time: 3 hours Marks: 100 N.B.: 1) All questions are compulsory. 2) Each question carries 20 Marks. 3) Use simple calculator is allowed. 4) Graph paper will be supplied on request. 5) Attach the graph paper inside the answer book. Attempt any two of the following:-What is mean by social science research? State the basic assumptions of research. Explain the significance of social science research. (b) Which are the limitations of social science research? Attempt any two of the following:-(a) Explain the selection of research problems. Which are the criterion of selection of a research problem? (b) Explain the types of research design. (c) Q.3. Attempt any two of the following:-Describe Interview method. Which are the essentials of a good sampling? (b) Explain the various method of Non- Random sampling. Attempt any two of the following:-Draw the greater than cumulative frequency 0 - 1020-30 30-40 40-50 Marks. 10-20 No. of student 9 16 30 23 07 Calculate the arithmetic mean and mode from the following data. 140-Weight(x) 60-80 80-100 100-120 120-20-40-60 40 140 160 No. of students 06 08 10 23 18 Calculate quartiles deviation (QD) for the following data. 200-300 300-400 500-600 600-700 Income (Rs.) 400-500 No. of 10 12 23 25 15 Workers 20 .(A) Attempt any two of the following:-(a) Discuss on the Objective of social science research (b) Write note on data collection and analysis State Merits and demerits of questionnaire method Explain the various method of random sampling

84618 Page 1 of 8

		OR OR OR
)`)`	Q.5	(B) Answer the Multiple-Choice Questions (MCQs) by choosing the correct option given
	Q.13	below.
		1) A common test in research demands much priority on.
		a) Non Reliability
	5	b) Non Use ability
×	VQX	c) Objectivity
	5	d) Non Subjectivity
V		
A STORY	. 5	2) Information is
		a) Raw Data
X		b) Processed Data
	7	c) Input data
	Y'	d) Organized data
15		3) "A systematic step-by-step Procedure following logical process of reasoning" called
0	5	a) Experiment
ć		b) Observation
2/2)	c) Deduction
	,9	d) Scientific method
\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\	19	4) "Empirically verifiable observation" is
, V	.8	a) Theory
^		b) Value
		c) Fact & & & & & & & & & & & & & & & & & & &
5	~	d) Statement
VQX,		5) Colomos is throughly divided into
,	B,	5) Science is broadly divided into a) Natural and Social
\sim	0	b) Natural and Physical
VKO,	´	c) Physical and Mental
20)		d) Social and Physical
57	VE	
7	A CO	6) In the process of conducting research 'Formulation of Hypothesis" is followed by
\$		Statement of Ohio stives
	Á	a) Statement of Objectivesb) Analysis of Data
12	V	c) Selection of Research Tools
8		d) Collection of Data
Y	5	
E.		7) In the formulation of the problem we need to give a
18	^	a) Title
770	3	b) Index
Ç	19/20	c) Bibliography d) Concepts
/ E		a) Concepts
(F)		(b), (B), (2), (B), (B), (C), (C), (C), (C), (C), (C), (C), (C
-C.	,	
37	8461	8 Page 2 of 8
327		
. 6	Ö	
1/6	ĺ	7401764DDC72ECF7978CE1522C1AEDE0

	/			
	8)		ormulated problem should have	ان ان
	(A)	•/\\	Originality	100
7	0	b)	Values Coherence	200
		d)	Facts	20°
	9) 🔨	- '		concepts
	100		Verbal	, one of
Α.	7	b)	Oral O	5
		(c)	Hypothetical	
		(d)	Operational	100
	10)	Hypotl	hesis concerned with analytical variable is	
	10)		Null Hypothesis	
1	70	b)	Casual Hypothesis	, ¹ 6),
5		(c)	Barren Hypothesis	0
		d)	Analytical Hypothesis	5.DY
	115	The fir	rst step in a survey is of a problem.	7
			Application Or a problem.	Ś
V	\$7	b)	Rejection	C.Y.
Y Y		(C)	Selection	3
		(d)	Planning Planning	3
	120	Doto o	officeted and committed by others is called	,
	12)		collected and compiled by others is called Primary	A.
	<i>y</i> ′	a) b)	Secondary	18
		(c)	Primary and Secondary	270)
		d)	Primary but not Secondary	S.
	100	,		Y É
, (13)	(\)	iew with a detailed standardized schedule is called	
8	7	a) b)	Clinical Interview Structural Interview	
		(b)	Group Interview	5
	2	(d)	Direct Interview	2
	17	,	ions in which only two alternatives are possible is called	Ś
(-	14)		Multiple choice questions	700
		(h)	Dichotomous questions	VKO,
		(S C)	Open ended questions	49)
	Ć	d)	Structured questions	9
	*Q/x			5
Ć	15)		ion of a football team for FIFA World Cup is called as	(2)
7		a)	random sampling	0
	,	b)	systematic sampling	2
	~	c) d)	purposive sampling cluster sampling	Y
		u)	Cruster sampling	15
0	16)	(a)	Which of the following measures the difference between maximum	and and
)		200	minimum value?	1/8
	Á	b)	Mean	£ 1
	400	c)	Range)
	79	d)	Media S	
Ż	. \	e)	Mode V V V	

84618

A ST				1/6/			(19)
17)	The sc	atter in a seri	es of values	about the ave	erage is called	d	
	a)	Central tend	ency	49	5, 5		8
	6 b)	Dispersion	20,	D, V	1/6		
	c)	Skewness	Z. Z		10		
500	d)	Symmetry	, O			100	8 1
18)	The cu	ım of absolute	deviations	ic minimum	if these devia	tions are tak	en from the
) 10)	THE SU	iii oi absolut	deviations		ir these devia	itions are tax	en mont the
	$\stackrel{\wedge}{a}$	Mean	100	S, S	y D	V. K.	1/0
	/	~(`)	~	v ~ ~ V			~ ~

b) Mode

c) Median

d) Upper quartile

Find out mode of the following data series: 10,21,32,43,54,65,76,87,98

b) 76

c) 87

d) 98

Calculate Standard Deviation when "sum of squared deviation from mean: = 100 and 20) number of observations(n)

a) 2

b) 3 c) 4

(मराठी रूपांतरण)

(वेळ - तीन तास ३)

एकुण गुण : १००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

- २) प्रत्येक प्रश्नाला २० गुण आहेत.
- 3) साधे गणकयंत्र वापरता येईल
- ४) विनंतीवरून आलेख पत्र देण्यात येईल.
- ५) आलेख कागद उत्तरपत्रिकेच्या आतमध्ये जोडा.

प्रश्न-१ खालीलपैकी **कोणतेही दोन** प्रश्न सोडवा.

२०

- अ) सामाजिक शास्त्र संशोधन म्हणजे काय? संशोधनाचे मूलभूत गृहीतके सांगा.
- ब) सामजिक शास्त्र संशोधनाचे महत्त्व स्पष्ट करा
- क) सामाजिक शास्त्र संशोधनाच्या मर्यादा कोणत्या आहेत?

प्रश्न -२ खालीलपैकी कोणतेही दोनप्रश्न सोडवा.

२०

- अ) संशोधन समस्येची निवड स्पष्ट करा
- ब) चांगल्या संशोधन समस्येच्या निकष कोणत्या आहेत?.
- क) संशोधन आराखड्याचे प्रकार स्पष्ट करा:

प्रश्न-३ खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

- अ) मुलाखत पद्धतीचे वर्णन करा.
- ब) चांगल्या नमुना निवडीसाठी लागणाऱ्या आवश्यक गोष्टी कोणत्या आहेत ?
- क) अ-यादृच्छिक नमुनाच्या विविध पद्धतीं स्पष्ट करा.

प्रश्न- ४ खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा

30

अ) पेक्षा जास्त संचित वारंवारता वक्र काढा

गुण	0-10	10-20	20-30	30-40	40-50
विद्यार्थी संख्या	9	16	30	23	07

ब) खालील माहितीवरून गणितीय मध्य आणि बहुलक काढा.

	10.7	·	/ \	(7			
वजन (x)	20-40	40-60	60-80	80-100	100-120	120-140	140-160
विद्यार्थी संख्या	06	08	10	23	20	18	15

क) खालील माहितीवरून चतुर्थक विचलन काढा.

उत्पन्न (,000)	200-300	300-400	400-500	500-600	600-700
कामगार संख्या	12	23	25	15	10

84618

Paper / Subject Code: 97221 / Economics : Research Methodology I(R 2022)
प्रश्न ५ अ) पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. 1. सामाजिक शास्त्र संशोधनाच्या उदिष्टावर चर्चा करा
2. तथ्य संकलन आणि विश्लेषण यावर टीप लिहा
3. प्रश्नावली पद्धतीचे गुण दोष सांगा
4. यादृच्छिक नमुन्याच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा
ब) खालील दिलेला योग्य पर्याय निवडून बहुपर्यायी प्रश्नांची(MCQs) उत्तरे द्या. २०
1. संशोधनातील सामान्य चाचणीयाला जास्त प्राधान्य देते
अ) अविश्वसमीयता
ब) उपयोगिता नसणे
क) वस्तुनिष्ठता इ) व्यक्तिनिष्ठता नसणे
2. महिती ही <u>प्राप्त</u> हो ही ही हैं।
अ) कच्ची माहिती
ब) प्रक्रिया केलेला माहिती
क) पुरवलेली माहिती
ड) संयोजित माहिती 3. ''युक्तिवादाची व्यवस्थाबद्ध चरण-दर-चरण पद्धतशीर तार्किक प्रक्रिये असते 'तिला म्हणतात
ब) निरिक्षण
्री के विगमन की
ड) वैज्ञानिक पद्धत 4. "अनुभवानुसार सत्यायपित अवलोकन" म्हणजे
4. "अनुभवानुसार सत्यायपित अवलोकन" म्हणजे अ) सिद्धांत ब) मूल्य क) तथ्य ड) विधान
अ) सिद्धांत
ब) मूल्य की प्रति की तथ्य की जिल्ला की
हीं की है। विधान कि
ज) सिद्धात ब) मूल्य क) तथ्य ड) विधान 5. विज्ञान व्यापकपणे मध्ये विभागले गेले आहे अ) नैसर्गिक आणि सामाजिक ब) नैसर्गिक आणि शारीरिक
अ) नैसर्गिक आणि सामाजिक
ब) नैसर्गिक आणि शारीरिक
क) शारीरिक आणि मानसिक इ) सामाजिक आणि शारीरिक
क) तथ्य ड) विधान 5. विज्ञान व्यापकपणे मध्ये विभागले गेले आहे अ) नैसर्गिक आणि सामाजिक ब) नैसर्गिक आणि शारीरिक क) शारीरिक आणि मानसिक ड) सामाजिक आणि शारीरिक 6. संशोधन करण्याच्या प्रक्रियेत गृहितकृत्य निर्मिती पाठोपाठ येते अ) संशोधनाची उद्दिष्टे ब) तथ्यांचे विश्लेषण क) संशोधन तंत्राची निवड ड) तथ्य गोळा करणे
अ) संशोधनाची उद्दिष्टे ब) तथ्यांचे विश्लेषण क) मंशोधन तंत्राची निवद
ब) तथ्यांचे विश्लेषण
्रेक) संशोधन तंत्राची निवड
ड) तथ्य गीळा करणे
Schieft life felder Schieft Sc
अ) प्रयोग ब) निर्देशण क) विगमन ड) वैज्ञानिक पद्धत 4. "अनुभवानुसार सत्यायपित अवलोकन" म्हणजें अ) सिद्धांत ब) मूल्य क) तथ्य ड) विधान 5. विज्ञान व्यापक्रमणे
7401764DDC72ECF7978CE1522C1AEDE0
ATOT / OTDDC / ZECT / 9 / OCET J Z Z CTAEDEU

	Paper / Subject Code: 97221 / Economics : Research Methodology I(R 2022)
7. Æ	मस्या तयार करताना देण्याची गरज आहे.
	अ) शीर्षक
	ब) अनुक्रमणिका हो
	क) ग्रंथसंग्रह
	्ड) संकल्पना
8. SE	ामस्या सूत्रणामधे असावी.
	अ) मीलिकता 🔑 🧬 🔑 🔑 🖒 👸 🐧
	ब) मूल्ये र्रे र्रे र्रे र्रे र्रे र्रे र्रे
Dr Ch	क) सुसंवाद
	ेड) तथ्ये 🔑 💸 🧬 💸 💸 💮
9. a	हार्यरत परिभाषा दिल्या जाऊ शकत नाहीत अशा संकल्पना म्हणजे संकल्पना.
	अभितोंडी
20 / A	ब) मौखिक
	क) गृहीत हो है
	ंड) कार्यात्मक रूप
10, f	वेश्लेषणात्मक चलशी संबंधित आहे.
	अ) शून्य गृहितकृत्य
	्ब) प्रासंगिक गृहितकृत्य
	क) निष्फळ गृहितकृत्य
	ड) विश्लेषणात्मक गृहितकृत्य
	वर्वेक्षणातील पहिली पायरी म्हणजे समस्या आहे
	अ) अर्ज ब) नकार क) निवर्ड ड) नियोजन
5 5	्ब) नकार के कि
	क) निवर्ड
	ड) नियोजन
12. \$	अह अ) अर्ज ब) नकार क) निवड ड) नियोजन तरांकडून गोळा केलेला आणि संकलित केलेल्या तथ्याना स्रोत म्हणतात. अ) प्राथमिक ह) प्राथमिक व द्वितीय क) प्राथमिक पण द्वितीय नाही ।पशीलवार प्रमाणित वेळापत्रकांसह मुलाखतीला म्हटले जाते अ) क्लिनिकल मुलाखत
	भ) प्राथमिक र्रो
) द्वितीय विकास के किए
	क) प्राथमिक व द्वितीय
13. त	ड) प्राथमिक पण द्वितीय नाही
13. d	पशीलवार प्रमाणित वेळापत्रकांसह मुलाखतीला म्हटले जाते
	अ) क्लिनिकल मुलाखत ब) रचनात्मक मुलाखत
S. A.	ब) रचनात्मक मुलाखत क) गट मुलाखत ड) थेट मलाखत
	क) गट मुलाखत
14. s	ड) थेट मुलाखत न्या प्रश्नांमध्ये केवळ दोन पर्याय शक्य आहेत त्यांना म्हणतात
14.	अ)एकाधिक निवड प्रश्न
	ब) द्विगोष्ट प्रश्न
Ct. 100	भ) प्राथमिक हो द्वितीय क) प्राथमिक व द्वितीय क) प्राथमिक पण द्वितीय नाही प्रशीलवार प्रमाणित वेळापत्रकांसह मुलाखतीला अ) क्लिनिकल मुलाखत ब) रचनात्मक मुलाखत क) गट मुलाखत इ) थेट मुलाखत उभ) मुलाखत अ) एक शिक निवड प्रश्न ब) द्विगोष्ट प्रश्न
	क) आपनएड प्रत्न इ) संरचित प्रश्न
O. S.	अ)एकाधिक निवड प्रश्न ब) द्विगोष्ट प्रश्न क) ओपनएंड प्रश्न ड) संरचित प्रश्न
	क) प्राथमिक च द्वितीय ड) प्राथमिक पण द्वितीय नाही पश्तीलवार प्रमाणित वेळापत्रकांसह मुलाखतीला अ) क्लिनिकल मुलाखत ब) रचनात्मक मुलाखत क) गट मुलाखत ड) थेट मुलाखत न्या प्रश्नांमध्ये केवळ दोन पर्याय शक्य आहेत त्यांना म्हणतात अ)एकाधिक निवड प्रश्न ब) द्विगोष्ट प्रश्न क) ओपनएंड प्रश्न इ) संरचित प्रश्न
8461	क) निवड इ) नियोजन तरांकडून गोळा केलेला आणि संकलित केलेल्या तथ्यामा तरांकडून गोळा केलेला आणि संकलित केलेल्या तथ्यामा म) प्राथमिक f) द्वितीय क) प्राथमिक व द्वितीय इ) प्राथमिक व द्वितीय इ) प्राथमिक पण द्वितीय नाही reprind वेळापत्रकांसह मुलाखतीला भ म्हटले जाते अ) विल्तिकल मुलाखत व) रचनात्मक मुलाखत क) गट मुलाखत इ) थेट मुलाखत वा प्रश्नामध्ये केवळ वोन पर्याय शक्य आहेत त्यांना म्हणतात आएकाधिक निवड प्रश्न ब) द्विगोष्ट प्रश्न क) ओपनएंड प्रश्न इ) संरचित प्रश्न Page 7 of 8
16/2	
	7401764DDC72ECF7978CE1522C1AEDE0

Par	per / Subject Code: 97221 / Economics : Research Methodology I(R 2022)
E.F.	
£20°	
15. (फ़फ़ा)	विश्वचषक फुटबॉल संघाच्या निवडीस
	विश्वचषक फुटबॉल संघाच्या निवडीस म्हणतात चादुच्छिक नमुना
	पद्धतशीर नमुना
	हितुपूर्ण नमूना
	स्तरीत नमूना
	ल पैकी कोणते कमाल आणि किमान मुल्यातील फरक मोजते?
अ) म	
ब) वि	वस्तार भी भी भी भी भी भी
a) i	मध्यम 🖒 🔅 🔊 👸 🐧 🐧
	बहुलकरी ही ही हैं।
	ोच्या मूल्यांच्या मालिकेत स्कॅटरला म्हणतात
	्रकेंद्रीय प्रवृत्ती 👸 💮 👸 👸
(a)	प्रसरण हो हो हो हो हो हो
	अस्वस्थती
	समिती
	उ विचलनाची बेरीज ही किमान असते जर ती घेतली असेल
	मध्य की जिल्ला कर है
	अप्पर चतुर्थांश
49. jairelle	ल माहिती वरून बहुलक शोधा : 10,21,32,43,54,65,76,87,98
्र ३५ आ	65
ब)	
क)	65 76 87 98 98
ड) ९	65 76 87 98 रून काढलेल्या विचलनाच्या वर्गाची बेरीज =१०० आणि निरीक्षण संख्या = २५ असता प्रमाण विचलन काढा
अ) (ब) (ब) (ब) (ब) (ब) (ब) (ब) (ब) (ब) (ब	65 76 87 98 रून काढलेल्या विचलनाच्या वर्गाची बेरीज =१०० आणि निरीक्षण संख्या = २५ असता प्रमाण विचलन काढा
अ) 2	
ৰ) 3	
क) 4	
ৰ) 5	

15) T	
7.00	
and the second	
D AT AND	
84618	Page 8 of 8
20. मध्य व अ) 2 ब) 3 क) 4 ड) 5	भव्या। ज्ञमहिती वरून बहुलक शोधा : 10,21,32,43,54,65,76,87,98 65 76 87 98 एक काढलेल्या विचलनाच्या वर्गाची बेरीज =१०० आणि निरीक्षण संख्या = २५ असता प्रमाण विचलन काढा